

No. 24.

I. N. 7.

DE

MEDICI OFFICIO

DISSERTATIO SECUNDA,

Quam

PRÆSIDE

JOHANNE BOHNIO,

Medic. Doct. & Prof. Publ.

Disquisitioni Pbiliatorum exponet

JOHANNES Brasche/

Lubecenf. Medic. Candid.

In Auditorio Majore,

D. 9. Aprilis 1697.

LIPSIÆ,

Literis FLEISCHERIANIS.

174

DE
MEDICINAE OFFICIO

DA

JOHANNES BOHME

JOHANNES BOHME

In Anstalt

IN NOMINE JESU!

§. 1.

Rostquam de doctrina seu peritia Medico necessaria, i. e. quæ callere hunc fas est, & qua ratione artis fundamenta sibi comparare debeat, in proxima dissertatione dixi, tempestivum nunc erit, prudentiam seu decorum in Medicina facienda observandum explicare. Atque hoc non illud tantum, quo ab infirmo & adstantibus confidente gratoque animo excipiatur, seu *penes vulgus opinionem captet*, ille, quod etiam medicastrosum est; dum juxta *Hipp. Leg. Vulgus per ruditatem suam tales pro Medicis habet, qui non sunt*, seu, ut idem de *vict. acut. t. 3.* ait, *Idiotæ non valde cognoscunt eos, qui in his aliis præstant, aliarumque curationum magis aut laudatores, aut vituperatores, existunt* &c. sed, quod potissimum forsan, quodque idem *Hippocrates 6. epid. s. 2. æconomiam seu administrationem circa agrotantes* ait, & per quod, explicante *Galeno comm. a. 1. medicinalibus*, quæ didicit, præceptis utatur; ut si non plebecula, rerum medicarum ignara, peritiores tamen atque prudentiores, Medicum dextre ac perite egisse, pronunciare habeant.

§. 2. Contigit præ cæteris artibus, liberalibus æque ac opificiariis magis, hoc Medicinæ perniciosum &, qui eam exercent, calamitosum, fatum, ut cujusvis ac minus competentis judicis sententiæ se suaque facta submittere adiungantur, & rudiores plus, quam sapientiores, licentiam,

nescio, qua temeritate seu libidine, de his iudicium ferendi sibi præsumant, coram palamve hoc fiat: cum aliàs nihilominus *ne sutor ultra crepidam*, nec de crepidâ seu calcei fabrica præter futorem ullus sententiam dicere audeat, & hoc immunitatis atque autoritatis etiam vilissima opificia gaudeant, *Peritis in arte est credendum*. Ast, Bone Deus! quam molestam ridiculamve nos nostraque dicta ac gesta quotidie popellâ imperitioris, garrularum quoque atque ineptarum foeminarum, non experiuntur præcipitantiam? quarum censura impertinens & loquacitas inconsulta Medico plus sæpe, ac ipsemet æger, tametsi aliquando satis morosus, & morbus gravis atque pertinax valde, laboris ac rædii creat, per quam non tantum eum, bene vel male cum hoc illo ægrotante egisse, decidere, sed omnem insimul ejus peritiam & eruditionem cense-re, audent. Ut plus sæpe ille sollicitus esse teneatur, non qua ratione infirmo profit, quam quomodo aliis placeat: non quomodo illum sanet, sed ut se ab ejusmodi imperitorum ac imperitarum calumniis atque cavillationibus virulentis præservet easque declinet.

§. 3. Quia tamen clandestinum satis ut plurimum hoc medicorum forum, seu intra privatos tantum parietes exercentur ejusmodi iudicia; utur à toris puerperarum similibusque angulis per totam interdum civitatem decreta hæc insulsa publicentur: non habet Medicus peritus ac cordatus, cur ab iis animum & medicandi rationem sibi turbari patiatur; quamvis, quantum quidem fieri per rectam rationem potest, etiam ut his place-re studeat, suafor essem, cum mulieres ad procurandam & despondendam medico ægrorum confidentiam quam idoneas pronubas esse, experientia loquatur, modo intra assidentium seu adstantium & ægro ministrantium terminos

minos se contineant, quibus locum juxta Medicum, non medicum munus, *Hippocr. 1. apb. 1.* concessit, non consultricum & directricum personam in se suscipiant.

§. 4. Quantum ægri in Medicum fiducia præstet & quanti momenti sit, præter *Hippocr. de Medico, Præcept. t. 4.* ubi *Medicum fide magis, quam duritie, mederi*, ait, & *6. epidem. 4.* ubi, quantum & quomodo gratificando ægris proficiat sibi ac illi Medicus, innuit, horumque commodorum quædam recenset, prolixius *Galenus* in comment. explicuit, & *Avicenna* effatum, *fidem ac spem erga Medicum & Medicinam sæpe plus efficere, quam ipsam cum Medico medicinam*, ac praxis quotidiana adstruit: id est, diversa partim in Medicum, partim in ipsummet infirmum, hinc redundant emolumenta.

§. 5. Siquidem si hic firmiter sibi persuadeat, illum ad morbum profligandum affectumve leniendum, & salutem accelerandam habilem seu idoneum existere, adeoque singularem sibi utilitatem ex consiliis & medicatione ejus promittat: morigerum seu obsequiosum magis illi se præstat & hujus jussa sine contentione vel metu capeffit. Vel, ut *Galen. in 6. epid. 4.* rem explicat: *Ægrotantes medicis, quos libenter adspiciunt (sibi gratis) magis obtemperant; at illis, quos non libenter vident homines (i. e. odiosos sibi que infestos) etsi utilia consulant, obedire tamen recusant.* Porro eadem ægrotantis confidentia etiam hunc fructum parit, quod amor, lætitia & spes, in ea concidentem, spiritus languentes excitent, sanguinem commoveant, hinc coctionem cruditatum morbosificarum juvent, & robur naturæ in depellendis affectibus præternaturalibus, ad sensum fere, augeant: dum contrarium ex diffidentia, cujus individui comites tristitia, metus atque odium sunt, timendum videtur.

non §. 6. Quod quidem eo minus mirari vel in dubium vocare possumus, quo frequentius observamus, ingentem animi affectibus potentiam in valetudine nostra & functionibus corporis varie immutandis subesse. Quis, quæso, non in semetipso unquam annotavit, quantum appetitus v. g. ventriculi integri fervidior à nuncio aut objecto minus grato ac tristi afficiatur & in momento quasi prosternatur, redux seu reviviscens paulo post, discusso animi pathemate illo, & composita ad hilaritatem seu voluptatem magis mente? ut nihil dicam de ejusdem stomachi digestionem, quam citius & feliciter absolvunt, qui animi tranquillioris & lætioris sunt, præ illis, qui terrore ac mœrore atteruntur. Et eo ipso, dum animi motus diversi non minus graviores morbos aliquando solvunt, ac eosdem patrant, v. g. dum *Valeriola 2. obs. 4.* iram paralytico motum, *Bartbolinus Actor. Hafn. vol. 1. c. 81.* muto loquelam, restituisse, *Hildanus 1. obs. 79.* arthriticum sanasse, perhibent; terrorem vehementiorem arthritidis ejusdem & quartanæ paroxysmos, item tussim convulsivam infantum, profligare, quotidie observamus; contra apoplexiam ab ira frequentissimam experientia testatur, it. à terrore *Frid. Lossius 1. obs. 14.* refert, iram puerperis noxiam valde, *Tulpius 2. obs. 18. & 20.* foetui in utero epilepsiam induxisse, *Hildan. 3. obs. 8.* Cuidam artuum contracturas concitasse, *idem epist. 44.* ac subitanam tristitiam mortem excepisse, *Bartbolinus 2. epist. 85.* perhibent: nonne affectus pariter hos illosve & animæ sensitivæ voluptatis ac doloris statum, in quantum hic à medici amore odiove, seu confidentia ac diffidentia, dependet, valetudinem vel in melius vel pejus mutare, hinc remedium applicationem diversimode moderare, posse, nobis persuadebimus? Nimirum cum, monente *Ca-*
mera-

merario cent. 2. partic. 12. Confidentia, tanquam agens, cum salute perducenda in subjecto licet partiali, conveniat, ad tria quoque instrumenta medica (in specie diætetica) per regimen & anima accidentia referri possit, jure optimo confidentiam producere posse agri salutem, affirmatur. Quatenus fiducia vias ad interiora animi aperit, metus seu diffidentia claudit: illa facit, ut vel promptius se se exerat vis medicamenti & interiora penetret, ac naturam ad alacrius resistendum firmat: hæc illorum impetum cohibet, viresque enormius laxat.

§. 7. Possent provocare ad praxin quotidianam, uberrime evincentem, remedia etiam saluberrima, à medico minus grato & infesto exhibita invitoque ægro assumpta rarò ex voto operari; contra minus appropriata saluti esse sapius jubere in medicum confidentiam: quæ aliquando etiam eousque se exerit, ut minus prosperos illorum successus, imo circa horum præscriptionem atque applicationem à Medico perpetratos errores, singulari moderamine adeo occultet, ut ex rudi homuncione Podalirium aut Machaonem peritissimum creet, creatumque renunciet ac proclamet; dum aliorum medelam, quam perite etiam factam, si forsitan huic eventus minus respondeat, cavillant ac vituperant diffidentiores, ita etiam, ut, qui Medici opera evadunt, fati seu Dei, non Medici, ope evasisse dicantur. Pariter qui Medicum favore suo comitatur, hætenus infirmus, se à magno ac difficili morbo sedula illius opera fuisse liberatum sibi aliisque persuadet: qui illum flocci pendet aut odio prosequitur, à leviore morbo, naturæ potissimum virtute se reconvaluisse fingit & ait, Medicique molestias & curas negligit. Nisi, ut innui, commune hoc fatum Medici genuini cum agyrtis, aut hi non raro propitium magis, experirentur;
exem-

exemplis autem negotium hoc declarare minus consultum videretur, ut hoc, forsan non sine aliorum indignatione, in se susceperit *Wigandus*, ille de *Philiatr. german. itinerib.* Scriptor, *Dissert. 1.*

§. 8. Neque latere possunt dispares & tantum non inepti illi confidentiæ ac diffidentiæ, seu meræ opinionis, fructus ullum; ita ut quemadmodum de his crebro conquerendi, sic de illis sibi applaudendi, causam habeant Medici, rideat etiam aliquando cordatus illam hominum ineptam arrogantiam & præcipitantiam (ni sibi met stolide aduleter) qua in acceptis ipsi referunt salutem suam, cui tamen ne minimum hujus debent. Dolentes verò erigit *Hippocrates* sui ævi fato, de arte & in *Epistola ad Democrit.* his verbis: *Artis Medica recte facta, o Democrite, plerique ex vulgo hominum non omnino laudant, verum Diis sepe attribuant; si vero natura reluctata pendiderit eum, qui curatur, Medicos reprehendunt, Numen prætereuntes.*

§. 9. Fidem tamen veram ut sibi licite & prudenter comparet, simulque omnia, quæ sui muneris, rite peragat Medicus, cautionibus opus habet variis, commodioris doctrinæ gratia, secundum officij, quod gerit, disparitatem recensendis ac declarandis.

§. 10. Sc. haud facio cum illis, qui hoc in eo tantum consistere putant, ut valetudinis humanæ curam gerat, hinc medicinam per artem sanitatem conservandi ac restituendi definiunt, adeoque arctioribus justo limitibus circumscribunt: cum eundem Medicum reipublicæ quoq; immediate magis litare, ejusque spheram & Artis ambitum latius se extendere, vel ex hoc palam fiat, quod in sententiis dicendis & suo ubique tribuendo leges publicæ harumque Administratores ad Medicorum judicia hinc inde provocare, hi vero de qualitis illorum deponere, per

per ipsas leges teneantur. Adeo ut non incongrue for-
san, juxta duplicem hunc scopum, Medicina in clinicam,
seu practicam communiter dictam, & forensam divida-
tur: hinc quædam præcepta, medici munus spectantia,
huic circa ægros versanti, quædam in forum provocato
seu in hoc deponenti, observanda veniant; de quibus sin-
gulis agam.

§. II. Ubi tamen mox, ratione priorum imprimis
cavere volo, me non ejusmodi cautelas recensitum, mul-
to minus commendatum, iri, quæ fraudulentiam po-
tius, quam prudentiam, sapiunt, & popularis tantum au-
ræ aucupio inhiant, quales inter *cautelas medicas ab Ar-
naldo de Villa Nova* relatas, legitimus, imposturas
vocat *Langius 3. epist. 6.* ac quibus nugas suas colora-
re, & imperitiam celare annuntur pseudo-Medici,
cujus genii videtur ille *Grenant*, Parisiensis, de quo *Patin
lettre 130.* perhibet, illum frequentius dixisse, non posse
Medicum imperialem sibi ab ægro conquirere, nisi hic fal-
latur. Tales siquidem artes seu tricas famam & argentum
sibi comparandi detestantur viri honesti ac ingenui: ut ut
crebrioris forsan usus sint, ac nonnullis feliciter satis ce-
dant.

§. III. *Primo* siquidem execrari decet illam non-
nullorum impudentiam, aut, mavis, animi malignita-
tem, per quam præ aliis emergere hosque subigere seu
supplantare illi moliuntur: philantia nimirum, ambi-
tione vanaque gloria inflati eos parvi faciunt, irrident,
conviciis incessunt, cavillant, ab eruditorum candore
abhorrent, sola sua ipsis arrident ac aliena semper despici-
unt. Quam quidem suam amarulentiam modo coram
& palam, modo clam & à tergo, spirant, utrumque infini-
tis artificii, imò aliquando sub blanditiarum & collauda-

B

tio-

tionum singulari specie, occultant : laudant alterius v.g. eruditionem, dolent ejus in praxi infelicitatem, studiis nimis attentum ajunt, qui praxin minus curet, laudant scientiam ejus chymicam, quo abusum remediorum chymicorum commodius in eodem culpent. Aliorum frons & lingua adeo proterva est, ut dicta & facta alterius aperte, neque tamen hoc coram, taxent, quasi v. g. intempestivum propinarit purgans, minus oportune administrarit aut neglexerit sanguinis missionem &c. quod quidem majore audacia agunt, si muliercularum vel aliorum imperitorum præjudicia malevola sibi favere observent, aut ab his eorum censura petatur. Seniores juvenes imperitiæ, hi illos stuporis & novorum inventorum ac observatorum ignorantia, accusant : indocti eruditos ex capite novitatum suspectos reddere annuntur, *Es seynd neue Dinge / lassen sich wohl hören / aber in Praxi gehets viel anders.*

§. 13. Quorsum etiam refero Medici & Pharmacopæi collusiones & quæstus reciproci atque sordidi causa sancita, per Leges verò publicas ac Juramentum Promotionis illi & huic prohibita pacta : per quæ ille hujus pharmacopolium præ cæteris hujusque medicamenta ac in iis comparandis & parandis sedulitatem præ aliorum opera extollit, medicamenta seu recepta majoris precii, præter necessitatem, præscribit ac compositiones sumptuosiores adornat ; contra hic Domini Doctoris praxin ad invidiam usque felicem inter Aquæ vitæ potores pronunciat, peritiam illius deprædicat, exempla ab eo sanatorum enumerat, quasi solus hic canonista de Medicorum civitatis dexteritate atque eruditione ferre possit ac debeat sententiam. Hoc est, *der Medicus und Apotheker vertragen sich wohl.*

§. 14.

§. 14. Quemadmodum pariter hujus loci, i. e. æque fordida, videtur Medicina socialis, per quam bini pluresve Medici de communi praxi paciscuntur, ita ut præter semet alios, ubi casus postulat, sibi vel substituen- dos, vel adjungendos, nesciant. Quorum utrumque quia aut in ægotantium damnum, aut cæterorum Medi- corum præjudicium ac detrimentum, plus minus directe, vergit, decorum, ab Hippocrate singulis commendatum, lædere videtur.

§. 15. Cui *deinde* multum quoque derogat, Mu- lierculis, Obstetricibus simulibusque ægotantium para- stis nimis ablandiri, hisq; tantum non solis suam fortu- nam committere & easq; Hygæam adorare. i. e. per harum commendationes ac, si non fallor, patrocinia praxin quæ- rere, seque ægris obrudere. Technæ, quibus favorem hunc sexus æquioris nonnulli Medici sibi comparare stu- dent, infiniti sunt generis, adeoque paucos forsan harum recensere mihi integrum erit. Nimirum iisdem, præ- primis quæ autoritatis conspectioris Matronæ, aut rerum Medicarum aliquam peritiam sibi persuadent, in dictis & factis, etiam absurdioribus, non facile contradicendo, earumque consilia & judicia cum submissione approban- do, imo cum his interdum consultando: donec hanc de illis pronuncient sententiam, *Es ist doch ja ein bescheide- ner Mensch / hat N. N. eben an dergleichen Krankheit glücklich curiret / sit ut sit; secus se exhibenti ita maledi- cant, der Doctor läffet sich nicht einreden / düncket sich als seine flug ic.* Inferioris vero subsellii fœminarum, v. g. Obstetricum harum amanuensium & aliarum hujus ge- neris anicularum gratiam muneribus sibi conciliare stu- dent, eas cibando, potando, phiolam Elixir proprietatis, Matthioli aut simplicioris mixturæ aquam vitæ submini-

frando, illis gratis medendo, aurum demum & argentum porrigendo. Verum, ut ut hodie eo, proh dolor! devenerint res nostræ, ut per has agantur, & ab earum favore ac censura multorum praxis ejusque incrementa dependeant: quia nihilominus rudiori vulgo ejusmodi promachæ accensentur, quod, observante Hippocrate, illos etiam pro Medicos habet, qui non sunt, decretis harum meris confidere difficile atque absolum est.

§. 16. Argutiis ejusmodi practicis communiter accensent morem nonnullis solennem, quo nimirum non vocati medici agris se obrudunt, ædes eorum irrupunt, pharmaca apportant & haud consulti remedia suadent, imò sanis morbum persuadent; aliquando sub singularis affectus, quo illos complectuntur, contestatione similive stropha: ast, quia crassa nimis & rustica satis hæc impudentia & supplantandi ratio, nec argutiis dolosis accensere meretur.

§. 17. Potius *Tertio* his adscriberem, si à Medico morbus gravior ac periculosior fingatur, ac revera est, penes adstantes imprimis: & quidem eum in finem, ut, si æger moriatur, erroris suspicio ab illo declinetur; sin reconvalescant, sostrum augeat ille plusque decanter Medici laudes, si ipsi quoque reconvalescenti symptomatum perpefforum gravitas proluxius ante oculos ab hoc ponatur & cicatrix pathetice satis refricetur. *Histrionis* quippe est, ait Celsus §. cap. 26. *parvam rem attollere, quo plus præstitisse videatur*: id est, ex tussiente facere phthificum, febrem tertianam simplicem dicere ardentem, scorbuticam petechialem &c.

§. 18. *Denique* his pravis in praxi medica emergendi modis seu imposturis merito annumerantur fraudes Uroscoporum, quibus etiam talia ex urinæ contemplatio-
ne

ne judicare sibi præsumunt, qualia vir prudens achonestus negligit atque detrectat, quas *Arnaldus de Villa Nova* nihilominus inter cautelas medicorum commendat, reticendas potius, quam recensendas. Quæ enim hac immanior impudentia? quisque callidior vel infanior uramantia, abusus? Dum sycophantæ & aleatores ejusmodi, strophis ac imposturis his utentes, si diis placet, sexum, ætatem, imprægnationem, membrum laborans, ubi habitet æger, an ex plastro, an equo, deciderit similiaque præterita & futura divinant, seu hariolantur, sicque, ut ut in re medica plane rudes atque ignari, sanitatem magnifice promittunt, incurabilium etiam affectuum, sub capitis sponsione, hinc plebem simplicem in magnam sui admirationem rapiunt ac fidem peritiorum medicorum sublestam reddunt.

§. 19. Has similesve technas nulli Medicinam facienti commendo, cautum nihilominus & sagacem in artis suæ cultu ut se gerat, negotium ejus arduum postulat, si nimirum bonam existimationem sibi conciliare ac partam custodire malit. Postquam nimirum vix ulli artificum majore circumspectione, quam Medico opus est, qui in functionis suæ administratione tot morborum monstra, symptomatum virulentorum Lernam amplissimam, infirmorum adeo diversas complexiones ac idiosyncrasias, conditiones, mores adstantium æque ac absentium malevolorum (frequentius ipsorummet Medicorum) cavillationes & censuras experitur, quibus singulis debellandis ac superandis vix semper par existere videtur.

§. 20. Illam Medici gubernationem sive cum *Hippocrate* decorum & œconomiam, sive politiam & prudentiam, dicamus, vel eo ipso tamen, dum huic semper relatio ad ægrum subest, supervacaneum censeo, eam

partem prudentiæ, quam Eremiticam seu solitariam vocat *Rodor. à Castro*, ac per quam virum bonum ille se præstat, prolixè explicare ejusque requisita recensere, ut egerunt præter scriptorem allegatum *Freitagius, Zacutus Lusit., Borallius, Septalius*, imo ipse *Hippocrates*; utpote quod Ethicorum est: sed Medicam potius, seu qua ratione se gerere debeat ille cum infirmis, assistentibus, Medicis sibi associatis & circa quaslibet à moderamine ejus dependentes res, tantum advertam, seu numeros illos recensabo, quos implere tenetur, qui Boni Medici nomen ambit; qualium nonnulli spectant habitum externum, alii mores, alii denique ipsum Medendi rationem.

§. 21. Et primo quidem *Hippocr. de Medic. t. 1.* valetudinis propriæ curam ipsi commendat, id est, *ut videat, quo bono colore & bona ac carnosâ corporis habitudine præditus sit*, eamque hunc ægrotantibus non leviter commendare ait, *existimantibus eos, qui non bene dispositum corpus habent, neque aliis prospicere posse.* Adhæret ipsi *Galenus 5. de sanit. tuend. 1.* dum nonnullos, qui de sanitate conservanda scribunt ac differunt, *nec se ipsos quidem defendere à morbis perpetuo potuisse, ut à Cavillatoribus*, inter alia, *ipsis objiciatur: ἄλλων ἰατρὸς, αὐτὸς ἔλκει βρωτῶν*: quemadmodum, ut cæteros mittam, *Jerem. Tbrivierium, Lovaniensem*, dixisse legimus, nihil infelicius esse ægrotante Medico, propterea, quod omnibus in promptu sit tritum illud: *Medicæ cura te ipsum*, perinde ac *Sulpitius* ad Ciceronem rescribens, *malos medicos*, ait, *qui in alienis morbis profitentur, se tenere medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt.* Quamvis secus sentire videatur *Plato 3. de republ.* Medicum sibi eligens, qui ab ineunte ætate, præter discendæ artis studium *inter multos ægrotantes conversetur, & ipse omni morborum genere laborarit, natura-*
que

que imbecilla esset: neque enim, addit, corpore curat, sed animo. Sicuti pariter unum atque alterum valetudinarium memini, qui Medicos sibi exoptabant, paribus cum ipsismet affectibus chronicis pressos, v. gr. calculosus calculosum: quasi nimirum hi morborum ac symptomatum rationem exactius dignoscant, infirmis magis condelegant, languentibus sedulo & promptius succurrant, ac de remediis & eventu, in semetipsis expertis, certiores hac præscribant atque exhibeant, ægrorumque animos obfirmant.

§. 22. Qualem nihilominus prærogativam seu peritiæ gloriam nemo sanæ mentis ac corporis Medicus desiderabit, hujusque dura nimis foret conditio, si ex propria demum & inhærentē infirmitate alienam metiri, & per experientiam adeo molestam ac periculosam peritiæ & famam sibi formare & comparare deberet. Neque, quam experientiam intestinam *Plato* advertit, adeo necessaria est, cum ex aliorum ægritudinibus assiduo medendi usu eandem abunde assequi posset: nec tandem, ut per individua demum sui calamitatem hujusque reminiscentiæ, ut aliis promptius prospiciat, stimuletur, quem pietas & charitas Christiana mover, aut movere decet. Et stat penes plerosque sine dubio infirmos sententia, illum, qui sibi met mederi nequit, nec alios, eodem vel quovis malo decumbentes sanare posse: *Curet primo se, Et tunc me illi dabo*: ne tanguam, ad studiorum & praxeos labores sustinendos firmam satis requiri valetudinem. Hallucinaturn proin in hoc selectu dicerem *Platonem*, utut *Rodericus à Castro Med. polit. 2. cap. 15.* eum defendere satagat, quasi effato suo non tam ad doctrinam ac decorum, quam ad experientiam & commiserationem, Medici respexerit: dum idem *Plato* adjicit, *neque enim corpore curat, sed animo.*

§. 23.

§. 23. Non parum proin ad Medici existimationem comparandam & conservandam faciet, ut hic propria valetudinis ante omnia curam gerat: vel ne sui, hinc aliorum quoque, negligens, vel artis, quam proficitur, imperitus, putetur, v. g. si, juxta *Galenum*, scabie, unguinum pilorumve capitis affectu, morbo articulari, laboret. Aut, si quando periodicis morbis tentetur, monente *Septalio animadvers.* & *caut. med. 1. §. 3.* cur hos evitare nequeat, ostendat, simulque quali diata & qualibus remediis eos superet. Neque dedecori aut contemptui ipsi erunt ex causis inevitabilibus magis evenientes, v. g. notante *Galeno 1. a. febris ex aestu, frigoribus, lassitudine aliisque id genus occasionibus*, item pathemata, ex artis officiis horumque molestiis, v. g. itinere, vigiliis, operationibus Chymicis ac miasmatis ægrorum ac defunctorum pravis seu foedis, contracta, dum e. g. perhibente *Tulpio 4. obs. 8.* carcinoma mammae ulceratum *Dominæ ancillæ* non tantum mammae, sed ipsius Medici gutturi quoque perniciosum existebat; & *Thomson*, Anglus, à dissectione peste defuncti virulentiam eandem contrahebat. Quæ illum magis à culpa vindicabunt, quam si ab intemperantia eum agrotare, constet, quibus aliorum objurgationem utique meretur: sunt quippe hi ex illis, qui juxta *Demosthenem* aliis melius consulunt, quam sibi, salutemque suam negligunt, alienam curant. Quemadmodum nec vitio illi verti poterunt morbi connati & per infortunii casus quoscunque illati: dum cum cæteris mortalibus eodem fato aut fragilitate gaudent.

§. 24. Alterum externorum, quo opinionem Medicus captet, vestitum seu ornatum amictus cum odoribus ait *Hippocrates de Medico* pariter ac *de decente ornatu & 6. epidem. 4.* ubi tonsuram & unguium curam addit: quale

quale nihilominus decorum ad prudentiam potius civi-
lem, quam Medicam, spectare autumo. Breviter E. mo-
nente *Galeno 6. epid. 4.* vestitus sit mediocris, cum valde
splendidus & sumptuosior justo factum atque arrogantium,
sordidior & lacerus amictus vilitatem ac sorditiem,
ostendat: *nisi eger ipse immoderatus aut preciosa vesti-
menta amet, aut sordidis oblectetur; tunc enim à medio-
critate ad illud, quod egroto magis placeat, descendito &c.*
etli communiter

*Vir bene vestitus, pro vestibus esse peritus
Creditur à mille, quamvis idiota sit ille.*

§. 25. Potius cuncta ejus externa ad munditiem
componantur, manus & facies sordibus minus incrusta-
tæ, & puræ cernantur, item, juxta *Ovid. 1. de arte,*

Et nihil emineant, sint sine sordibus, ungues.

imò, notante eodem *Galeno 1. a.* nec de unguibus, scabie,
pilorum affectibus aut alio id genus vitio turpi sermonem
penes infirmos faciat. In specie circa odorem corporis
& anhelitus sit cautus, qualis quemadmodum nonnullis
natura vel vitio intrinseco putidus contingit, ut testatur
Medicus ille Asiaticus, axillarum odore tetro molestus, &
alter anhelitus fœtorem spirans, quorum idem *Galenus
loc. cit.* meminit; aliis per incuriam & intemperantiam
contrahitur, v. g. ab allio & cœpis assumptis, hodie ab a-
qua vitæ & fumo nicotianæ haustis: ita Medicus horum
gnarus aut ab invifendis ægris aliquando abstineat, aut, si
non vera, palliativa tamen, cura fracedinem ejusmodi
emendet, seu mitiget, quod de iisdem Medicis olidis *Gal-
lenus* perhibet, ægroto non adeo appropinquet, similive
arte fœtores suos occultet, abstineat vero ab usu ejusmodi
rerum, quæ nauseabundum odorem spirant. Sicut nec
vini odorem, omnes æque facile ferunt valetudinarii, ob-
fer-

C

fer-

servante Hippocr. de Dec. ornat. t. ii. & Galeno l. a. & posterior cujusdam Medici Romani, Quinti, exemplo comprobatur; qui, cum à prandio Magnatum quendam, febre ingente cum capitis dolore decumbentem, visitaret, hincque vini odorem exhalantem ægre toleraret, ab hoc, ut longius aliquanto recederet, quam humaniter rogatus, quod vinum immoderatus redolens ipsi molestiam crearet, stolidè ipsi respondit ac præcepit, ut æquo animo hunc odorem ferret; nam & se quoque ægrotum ex febre male olentem sustinere, multum autem interesse, febrem ne quis, an vinum, redoleret.

§. 26. Temperet nihilominus Medicus clinicus sibi ab odoramentis suavioribus nimis, penes fœminas imprimis ac quosvis tenerioris cerebri texture homines; potissimum cum nonnullos per idiosyncrasiam hoc vel illud odoriferorum genus abhorre, hisque non minus suaveolentia, quam graveolentia & fœtida, si non exitiosa, molestia tamen, existere observetur. Dum fragrantiam Zibethi, Moschi, Ambrae &c. paucissimæ fœminæ, puerperæ imprimis, sine supervenientibus lipothymiis, strangulatibus hystericis aliisque symptomatis tolerant: & puerperarum quatuor à Medici chirothecarum, ambræ delibutarum, odore syncope correptas & post diem expirantes *Zacut. Lustran. introduct. ad prax. præcept. ii.* perhibet. Nosse se homines, qui rosæ odorem, tanquam capitalem inimicum, prorsus odio habeant, *Borallus de Medic. & ægri numer. §. 25.* testatum facit, eo, quod capitis dolorem ipsis concitet, vel sternutamenta moveat, vel naribus tam molestum pruritus inducat, ut bidui spatium ab earum frictione se continere nequeant: qualem pariter antipathiam ad rosarum suaveolentiam olim in *le Febure*, Chymico Regis Angliæ, Caroli secundi, peritissimo ac celeberrimo

berrimo annotavi, qui cum inter operationes Chymicas Rosas quondam uberius tractaret, hoc infirmitatis inde contraxerat, ut postmodum à florum horum odore mox animo linqueretur. Contrà ambra & moscho fœminas quasdam delectari, à castorei graveolentia lædi, experientia docet: simili modo, ac de carnificis quodam ser-vo refert *Salmuth. 3. obs. 71.* eum à pharmacopolii, quod intrarat, aromatum, similibumque fragrantium anathy-miali deliquium animi passum fuisse, à quo non aquarum, cordialium & apoplecticarum, oleorum, balsamorumve applicatione, sed cloacæ demum olidæ graveolentia, excitatus fuerit; cui forsan naso par ille Stabularius, cujus *Hoffmannus Inst. med. 5. cap. 40.* ex *Solenandro* mentionem facit, qui febricitans in conclavi aëris purioris male, in stabulo uliginoso & fracido melius, se habebat. E. juxta *Hippocr.* odores gratos equidem medicus spiret, quod hi ægros recreent: *unguentis* tamen hunc in finem *non suspectum odorem ad omnia habentibus utatur.*

§. 27. Ast his requisitis prolixius immorari vix consultum duco, ad mores potius, quibus tertium locum *Hippocrates* concedit, transitum facturus, quos vel cum Christiano s. cive bono communes, vel sibi proprios magis, habet ille: priores leviter & non, nisi quatenus hujus functionem spectant, lustraturus, ne Theologorum aut Ethicorum cathedram petere videar.

§. 28. Ita pietatem & cultus divini studium, quod in illo præter *Zacutum Lusit.* alii vehementer satis urgent, argumentis multis commendare, supervacaneum puto, cui nempe cum Christianis res est: hujusque religionis medicum quemlibet admonebit vel *Hippocrates* gentilis, *de Dec. ornat. t. 6.* Etenim *scientia de Diis vel maxime animo ipsius implexa est, etenim in aliis affectionibus, & in*

Symptomatis accidentalibus Medicina erga Deos valde reverenter se habere comperitur, Medici vero Diis concedunt; Non enim est potentia in ipsa redundans. Et graviter peccant illi, qui arti & eruditioni suæ turgescenti arroganter satis salutem reconvalescentium primariò adscribunt, plus huic & sibi, quam benedictioni divinæ, à qua nihilo minus omnis medela, Medici & medicamentorum vis, confidentes: cum tamen, monente Freitagio noct. medic. t. 2. necessarium maxime sit, ante omnia cum divini numinis imploratione medicina usurpanda initium facere, ut & medicinam facienti, & remediis, in usum fragilitatis humanæ ex terra gremio ubertim conditis & benigne profusis, legitime utenti divina opituletur benedictio. Nam

Ni Deus adfuerit viresque infuderit herbis,

*Quid, rogo, Dictamnus, quid Panacea, juvat?
Perinde enim ac Asa, Israëlitarum Regi, vitio vertitur, quod medicis auxiliis plus, quam Divina benedictioni confusus, illa præ hac imploravit, ac ob id spe sua frustratus perit; ita nec medicus arti ac peritiæ suæ plus, quam benignitati divinæ confidere debet: nisi salutem ægrotantium suamque existimationem & fortunam negligat, aut vana jactantia summi Numinis iram irritare malit.*

§. 29. Annuat his *Arnoldus Villanovanus* l. a. ubi Medicum in promittenda ægris salute justum postulat, i. e. qui non promittat sanitatem, sed fidelitatem & diligentiam tantum; quia *aliter faciens extirparet divinum officium & faceret Deo injuriam.* Et, juxta *Brun. Scidelium de morb. incurabil.* absurdissimum & stultissimum censeretur debet, in promissione salutis excipere causas naturales & adjuvantes aliàs, v. g. obedientiam ægri, dietam strictiorem & similia; non vero excipere causam omnium supremam ac potentissimam, quæ cunctas reliquas moderatur &

& macrocosmum æque ac microcosmum sola integrum
conservat.

§. 30. Pietate ejusmodi instructus Medicus pre-
cum piarum & animæ curæ admonet quoque infirmum,
ad quem ingreditur, juxta illud *Siracidis cap. 38. Fili mi, ne
negligas hoc, in infirmitate tua ora Dominum, & ipse sana-
bit te. Avertere à peccato &c.* & illud *D. Jacobi, Aposto-
li, cap. 5. Infirmatus quis in vobis adducat presbyteros eccle-
sia, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domi-
ni, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Domi-
nus, ut convalescat.* Hinc *Augustinus* quoque scribit:
*Qui sine Salvatore salutem vult habere, non sanus, sed æ-
ger, non prudens, sed stultus, in egritudine assidua labora-
bit.* Qualis tamen Medici religiosa admonitio sub cir-
cumspecta lenitate & sine rigore fiat, minus interim ne-
glecta aut prorogata medela corporis postulata.

§. 31. Neque enim, momentibus nonnullis, si ad-
monitus infirmus hæc negligat, confiteri v. g. nolit, Me-
dicus hanc differat aut recuset, quia adhortatione illa,
quod Christiana charitas & religio jubent, sufficienter e-
git: & metuendum, ne, si à medela justo djutius abstine-
at, hic forte moriatur desperatus, qui sanatus poterat sal-
vari. Potissimum cum ejusmodi genii atque ingenii non
rarò offendamus ægrotos, qui mortem plus, quam Chri-
stianum, metuentes auditis ejusmodi amicis, vel Medici,
vel adstantium, admonitionibus corpore & animo con-
tremiscunt, & desperatum omnimode morbum judicant,
omnem mox in Medicum fiduciam abjiciunt, imò in hunc
inehuntur. Unde suavor essem, ut Medicus non ipsi in-
firmo, sed hujus necessariis & assidentibus tantum, suam
de animæ cura mentem aperiat, ut hi (forsan facilioris ad-
missionis) illum ad eam disponant ac præparent: *Quam-*

vis hos interdum æque stolidos, ne dicam, impios obser-
vemus, ut medici monitum superciliose negligant, quasi
tali argumenti genere non conturbandus & contristandus
sit æger, illumque limis satis intueantur.

§. 32. Post pietatem primum & amplissimum in-
ter mores medicos sine dubio locum tenet Humanitas seu
comitas, qua, seu merendi studio, in omnes, præcipuè
peregrinos ac egenos, exemplo *Hippocratis* atque *Empedo-
clis*, si quando se ferendi opem occasio obtulerit, utatur
Medicus. Nam si, advertente *Valeriola* 4. enarrat. 10. er-
ga homines amor atque humanitas adfuerit, erga artem idem
amor comparebit: facitque hoc piium juvandi studium,
non ad opinionem tantum, sed autoritatem quoque com-
parandam.

§. 33. Declarabit hoc primo promptiore accessu,
dum defectus promptæ voluntatis in operibus charitatis,
perinde ac officii, erroribus omissionis accenseatur, qui-
bus ut plurimum aliquid, si non doli, certè culpæ, videtur
subesse: quatenus occasio præceps, in morborum mede-
la magni momenti, hac ratione aliquando negligitur,
transacta oportunitate applicandorum remediorum.
Nunquam tamen, nisi vocatus, accedat, multo minus in-
vito se obtrudat ulli; ne aut levitatis & avaritiæ culpam re-
portet, alteri forsan medico præjudicet, & lucrum potius
suum, quam ægri salutem, anhelare videatur, incertus hinc
maneat de hujus confidentia, qui; qui propter ejusmodi
visitationem inexpectatam sibi, se medici ope indigere,
vix persuadet. Nisi forsan casus seu occasionis exigentia
aliud jusserit, v. g. si quis ex improvise ægrum, cujus in-
firmitas nullas inducias patitur, aliorum auxilio destitu-
tum &c. offendat; quam capillatam arripere tenetur Me-
dicus probus, utut minus postulatus.

§. 34.

§. 34. Machinarum, quibus ægris quidam se obtrudere solent, nonnullas superius indigitavi, cunctas, quia plerasque ignoro, nunquam addiscere volui, recensere nequeo, plurimum autem productione nemini offendiculo esse cupio. Casibus vero conscientia quod adscribitur, problema potius: an Medicus omnibus, qui consilium & opem ejus desiderant, mederi teneatur? solvendum aggredior: postquam nimirum multis, sapientioribus quoque, persuasum esse deprehendi, si non per justitiam, certe per conscientiam, Medicum, ut quibusvis postulantis operam suam præstet, obligari. Cum nihilominus haud appareat, an committendo, an omittendo, peccet is, si secus faciat: nisi medicos hoc servitutis peculiare habere fingam, ut ad aliorum nutum, *Er hat gleichwohl das Vertrauen zu ihm/* se totos & solitarie convertant; adeoque rem meræ voluntatis, moralitatis & conscientia fieri patiar.

§. 35. Suppono, postulari Medicum in oppido, v. g. ubi plures Medicinam faciunt, hinc ob assistentiam à vocato denegatam nullum periculum vel damnum infirmo evenire: quemadmodum pariter ægritudinem non adeo urgentem, quin alius Medicus advocari oportune seu tempestive satis queat, i. e. moras aliquales quæ patiat. In quibus casibus liberum ipsi puto medelam suscipere ac detrectare. Contractum qui iniit, hunc servare obligatur; at contrahere, in cujuslibet potestate est. Stipulatur ad tacitum contractum medicus à medelam postulante: integrum nihilominus huic relinquitur jure naturali, se obligare aut non obligare postulatis. Quid obliget E. medicum, ut cuivis operam ejus roganti assurgat, non apparet: nimirum nec natura, nec lex, nec contractus, multo minus postulatio seu confidentia ægri; cum ad felicio-

liciozem medelam etiam confidentia medici requiratur, qualis cogi nequit.

§. 36. Non defrectet tamen unquam operam suam Medicus propter vocantis egestatem, cui opitulari, imò de suis ipsi largiri charitas Christiana jubet, secundum *Codronch. 1. de Cbrist. med. ratione cap. 19. Rod. à Castro Medic. polit. 3. cap. 21. & Boudewyns Ventilabr. med. theol. part. 1. quest. 46.* jubet idem *Hippocrates de pr. cept. t. 5.* ne tumulo ejus inscribantur versiculi *Buchanani*, exequiis funeris *Jacobi Sylvi*, magnæ aliàs eruditionis & famæ Medici ac Professoris Parisiensis, dicati:

*Sylvius hic situs est, gratis qui nihil fecit unquam,
Mortuus, & gratis quod legis ista, dolet.*

Quamvis nec ad omnium pauperum curam Medicum obligari, ex *Navarra manuali Zachias quest. med. legalium lib. 6. tit. 1. quest. 8.* ostendat: nimirum illius tantum, quem ptobabiliter existimet, nisi ei prædiis medicis succurratur, moriturum; cui non adsit alius, qui hoc faciat, nullusque reperiatur, qui pro eo mercedem solvat, nec habeat, unde ejus necessitati subveniatur, veluti sunt *Xenodochia publica*. Quibus conditionibus mihi addere liceat, teneri etiam per conscientiam Medicum ad pauperis medelam, licet hujus infirmitas non fuerit mortalis, modò ad labores & alimenta acquirenda eum ineptum reddat, hincque gravior evadat ejus paupertas: item, quamvis alii quidem adsint, qui ipsi succurrere queant, hoc tamen non agant, aut inter alumnos publicos ille non recipiatur, ideo forsan, quod ante sui receptionem non queat præstare præstanda.

§. 37. Ex quo supposito solvere quoq; licet aliam, casibus conscientie pariter adscriptam, quæstionem: An sc. Medicus æqualem, seu parem curam omnium suorû agrorum, sine per-

personarum exceptione, gerere debeat? Nempe cunctis utique, quibus operam medicam promisit, quorumve medelam in se suscepit, cujuscunque conditionis ac fortis sint, hanc præstare obligatur, consulendo, præscribendo & administrando illa, quæ proficua, affectui solvendo congrua & necessaria judicat: adeoque errorem omissionis perpetraret, qui v. g. Principi aut Primario cuidam civitatis Viro medicinam faciens, leviter ægotanti, tenuioris fortunæ hominem, graviter & ad mortem ægotantem, ut illi accuratius ministraretur, deserat huncque negligentius tractet. Eo ipso tamen, dum infirmorum quidam aliis dignitate potiores, aut reipublicæ quocunque modo magis utiles, quod in sano sensu ad ditiores quoque extendi solet; quidam nobis propinquiores seu necessarij magis, v. g. parentes, filij, fratres, cognati atque agnati; aliis propter merita, officia, atque amorem magis obstricti sumus: his majorem curam & sedulitatem, imo servitia, debemus, præ minorum gentium & exteris seu alienis magis, qui que nulla humanitatis officia nobis præstiterunt, hominibus, juxta illud *Augustini i. de doctrin. Christ. Omnes homines æque diligendi sunt, sed cum omnibus prodesse non possis, his potissimum consulendum est, qui pro locorum & temporum vel quarumlibet rerum oportunitatem constrictius tibi, quasi quadam sorte, junguntur.* Et inepte, annotante *Boudewyns part. i. quest. 36.* ratiocinatur vulgus, dicens: *Si divites essemus aut in honore positi, promptius & melius hic inserviret nobis:* cum nihilominus etiam ipse charitatis ordo postulet, ut consanguinei & cognati præponantur externis, & à quo plus beneficiorum accepimus, illi plus debeamus.

§. 38. Ita ut non per rationes politicas, sed Theologicas quoque, æquum videatur, nos, cæteris paribus,
D plus

plus obligari sub medicinæ administratione his, quorum merita vel respublica, vel nos nostrive experti sumus. Quod quidem præstabimus, nihil, ut dixi, necessariorum penes aliquos negligendo, sed præter hæc alios præ aliis officiis humanitatis ac obsequii plus minus devinciendo, v. gr. frequentius eos visitando, medicamenta aliquando ipsis porrigendo &c. imo hos illis, si utrisque subvenire non æque queamus, præponendo. Et sic contra justitiam distributivam minus peccabit Medicus, inæqualem diversorum ægrorum curam habens, quatenus, juxta *Thomam*, æqualitas justitiæ distributivæ in hoc consistit, ut diversis diversa, secundum horum diversitatem & proportionem tribuantur.

§. 39. Quadrat huc scrutinium quæstionis, an deperatorum curam prudens suscipere queat, aut teneatur, Medicus? Cui sine dubio occasionem dederit ex Veteribus *Hippocrates* præprimis, *Galenus* ac *Celsus*, ut *Ætium* & *Avicennam* taceam. Quorum prior de arte t. 4. 13. & 23. nefas esse putat, ægris morbo victis seu deploratis remedia præscribere atque porrigere; repetendo idem 1. de morb. t. 5. Non recte fit, si, quæ sanatu impossibilia sunt, te sanaturum, recipias. Quale effatum *Galenus* quoque scriptis suis, v. g. in 1. apb. 8. 2. apb. 29. & method. med. 11. cap. 9. firmatum posteris commendatum voluit, à *Celso* levatus, qui 5. cap. 26. prudentis hominis ait, primum eum, qui servari non potest, non attingere. Quos nihilominus Medicorum principes, pro humana forsân pietate respicientes aliter nonnunquam egisse & sententiam suam justo duriorum mutasse, ex diversis eorum locis colligere est. Dum *Hippocrates* in librorum epidemiorum historiis nunquam omnem animum abjecisse, nullumque infirmum, quem per artem divinatricem insanabilem & deploratum judi-

judicaverat, prognostico absolute reliquisse legitur: quem admodum Galenus pariter 10. *method. med.* 10. ubi ad Thucydidis consilium in *marasmode bectica*, cui salutis ratio aut nulla, aut dubia est, agentes aliquid periclitari, & necessum bis adversus pericula ire, arbitratur; atque dum *Celsus* 2. *cap.* 10. melius esse, inquit, anceps experiri remedium, quam nullum, & 3. *cap.* 9. fere, quos ratio non restituit, temeritas juvat, adeoque priori suæ sententiæ contradixisse videntur.

§. 40. Unde factum, ut loca, quibus desperatorum curam disuadent hi Medicinæ primores, nonnulli commentatorum minus attendenda esse monuerint, quasi scriptorum gentilium & ab omni pietate Christiana alienorum, ac quos ad suam & artis famam magis, quam ad miserorum adjutorium, respexisse, ex consequentibus eorum verbis palam fit, dum hac ratione præsidia, quæ multis profuere, apud vulgus infamari, & medicum speciem occisi subire, quem fors peremerit, asserunt; quod præter *Avicennam* & *Aëtium* *Gvido de Cautiaco* in *prefat. seu capitulo universal.* innuit, ubi, *cave à malis curis*, fatur, *ne nomen mali medici subeas*. Alii antinomias eorundem Scriptorum diversimode explicare & conciliare attentarunt, ut videre est penes *Reies Elys. camp. jucund. quest. 15.* ast non æque adæquata semper ratione. Solidius & strenuius forsân negotium hoc aggrediuntur, qui partim inter morbos desperatos, partim horum tempora, partim inter remedia, distinguunt, & casibus hinc diversis formatis controversiam dirimunt.

§. 41. Quippe primò morbos deploratos nuncupare convenit, vel simpliciter incurabiles, v. g. conformationis morbos connatos, vulnera cordis, sphacelum, phthisin & hydropem consummatum, cancrum exulcera-

tum, podagram nodosam &c. quorum sanatio ab arte seu industria humana nunquam expectari poterat: vel ut plurimum tantum tales, v. g. vulnus epatis aut cerebri profundius, ventriculi, epilepsiam adultiorum, quo suo modo partus etiam caesareus spectat, quos rarius & non, nisi difficulter admodum, sanari, quorumve sanationem monstri medici nomine communiter exprimunt. Quibus accedunt tertio affectus, quos per accidens tantum desperatos dicere solent: nimirum quorum, per se quidem curabilitiam, remedia ad manus non sunt, vel æger morosus atque inobediens illa non admittit.

§. 42. Nullum horum Christianus Medicus dimittere incuratum valet, ob rationes insequentes, in specie verò nec absolute lethaliter decumbentem, vel idè, ne viva apprehensione & mœrore ægri terminus fatalis anticipetur, quique corpore tantum hactenus laboravit, in animi etiam mœrorem conjiciatur; cum ægro nihil crudelius, quam Medicum desperantem & ab omni medendi conatu desistentem videre, accidere possit: adeoque in ejusmodi casu hic manum non tam denegat aut subtrahat, quam blande subducatur. Sin morbus quidem non absolute lethalis, incurabilis tamen omnimode sit, v. g. calculus vesicæ, cancer, arthritis consummata, liberius ac securius ab hujus curatione abstinere licet, addita etiam, si cum sapientiore nobis res fuerit, ratione; quia à desertione hac nihil majoris mali facile metuendum: imò ut tibi tunc indignetur æger, aliorumque auxilium hinc inde quærat, frustraneum tamen hoc cum aliorum pollicitationibus vanis expertus, & sumptuum atque curationis molestiarum pertæsus, ad te tuamque sinceritatem revertetur, tuamque prudentiam, si non lingua, certe animo, extollet.

§. 43. Quamvis in utroque hoc casu sub hoc moderamine, utut de primarii morbi curatione desperans Medicus, symptomata nihilominus aliquatenus & eoque leniat, quo ab horum gravitate paulo levatus, aut placida magis morte defungatur juxta illud:

— *Requiem tamen indere morbo,
Fas erit, & tristem saltem mulcere dolorem.*

aut dolore atrociore similibusq; symptomatis gravius afficientibus, somnum interrumpentibus &c. mitigatis patienter magis ferat malum, quod ipsemet incurabile judicat. Quippe & hoc in Medico & Arte laudatur, si his tantum medeatur, quatenus *Seneca de vita beat. cap. 17. de arthritidis suæ inveteratæ sanatione omnimoda quamvis desperans ita nihilominus scribit: Non perveni ad sanitatem nec perveniam quidem, delinimenta magis, quam remedia, podagra mee compono, contentus, si rarius accedit, & minus verminatur.*

§. 44. Quod verò alterum genus morborum attinget, quod naturam aliquando mirabiliter & præter omnem spem sanare, multifaria comprobata experientia, huic omnimode manum admoveat Medicus, id est, excitet ac adjuvet illam: quo sua arma, nobis omniumque ingeniorum solertiæ incognita, in morbum, tanquam hostem sibi juratum, potentius vibret: forsan, si pariter non ipsi morbo primario, certe hujus symptomatis ac viribus prospiciendo, impedimenta obvia removendo. Neque enim gravitas morbi ac difficultas curationis, & quod hujus generis affectus rarius sanetur, Medicum peritum deterreat, sed potius eo ipso, dum *Cuius potest accidere, quod cuiquam potest*, omnem lapidem movebit, ne naturæ, adjuvatorum ejus postulanti, deesse, ab atrocitate morbi fugari ac urgente malo & invalescente hoste arma projicere videatur.

§. 45. Sed quoad morbos, quos non tam illorum habitudo seu gravitas, quam ægrorum morositas atque intemperantia plus minus deploratos reddit, quorum exempla, quia quotidiana, non attendimus, unicum ex *Celso 3. cap. 21.* adducere conveniet. Hydropem sc. facilius superare servos, quam liberos, hujus aliorumque scriptorum communis est observatio: quod ad hujus medelam strictior, inter alia, præprimis quoad potum, desideretur diæta, cui se accuratius mancipare coguntur illi, præ his, quibus inutilis ac damnosa libertas est; neque hi quidem, qui ab alterius jussu dependent, si ex toto sibi temperare non possunt, ad salutem perducuntur. Ideoque refert, Medicum quendam Regis Antigoni non ignobilem, amicum hujus, notæ intemperantiæ, hoc morbo non mediocriter implicatum, sanari posse negasse, quem alius Medicus se sanaturum pollicebatur; respondisse verò huic eum ad morbum, se ad animum, ægri respicere: neque hunc rem sefellisse. Hydropicum quippe illum, quamvis cum summa diligentia, non medici tantum, sed regis quoque, custodiretur, nihilominus malagmata sua devorando bibendoque (aliis denegatis potulentis) suam urinam, in exitium sese præcipitasse. Neque hos tamen sine consilio & ope dimittat Medicus probus, & si ad errorum in victu similibusq; emendationem adhortetur, ea remedia pro re nata & congrua proponat, officio pariter ac conscientiæ suæ satisfaciet, ut ut non intentioni; querulum & immorigerum ægrum ferendo, eique, juxta *Senecam*, modo remedia monstrando, modo inculcando: cum difficile sit quenquam invitum sanare, contra multa, desperata credita, aliquando succedant, & largiente eodem *Celso, saepe pertinacia juvantis malum corporis vincat.*

§. 46. Deinde distinguere convenit inter morborum

rum momenta, seu morbos eousque desperatos, ubi functionum & naturæ virtutis omnimoda dejectio, sub pulsa intermittente, asphyxia, sudore frigido, stertore spuma circa os &c. non mortem tantum imminentem, sed sententiam ac præsentaneam, significat: & inter eos, quibus equidem diversa lethalitatis signa, urinæ nimirum cruditas pertinacior, deliria, sensus & motus ablatio, convulsiones uno verbo, morbi vehementia & maximus virium defectus subsunt, res tamen nondum adeo, ac in illis, conclamata, sed ambigua tantum spes videtur. Ubi in priorè casu nulla præsidia administrari debent, utpote omnino inepta ac frustranea, & à quibus nihil levaminis nec in corpus nec animum ægri, morientis jamdum, redundat, nec mali quid ab horum denegatione percipit: in posteriore verò ægrum deferere nondum tempestivum, sed remediis adhuc insistere nihilque in ancipiti etiam casu intentatum relinquere fas erit; si non, ut ægrum orci faucibus eripiamus, certe ut, quemadmodum superius dictum, eundem tranquilliores reddamus, symptomatum asperitatem leniamus, & cui vitam largiri seu conservare non poteramus, monente *Seneca 1. de ira 6.* facilem forsan exitum præstemus.

§. 47. Porro nec *tertio* quibusvis sub ejusmodi rerum statu remediis conceditur semper locus, nempe generosioribus & cum evidente periculo combinatis: quod *Galenus 12. method. med. cap. 4.* innuit, & in ægro morituro nullo generosiore præsidio uti præcipit: ne hujus vehementia periisse dicatur, quem morbus sustulit. Quamvis aliquando magnorum & momentosorum quoque remedium usus, si salus non omnimode desperata, concedi debeat, v. g. in angina tracheotomia, in partu difficili hysteromatocia, in suffocationis metu vomitorium & Ve-

112-

nafectio, juxta illud *Celsi*, *melius esse anceps aliquod experi-
ri remedium, quam nullum, & Galen. 10. meth. med. c. 10. ubi,
quanto satius est*, scribit, *aliquid nonnulla fiducia vel cum
periculo facere, quam spe adempta certo perire: tanto pro-
fecto satius est, potentibus præsidis pugnare, quam nihil age-
re*, modo spes aliqua adhuc si non declinandæ mortis,
prorogandæ saltem salutis, compareat.

§. 48. Fallite equidem Medicos nonnullos adeo sua
mericulositas, ut sibi consultius ducant, in casu ancipiti à
momentosis remediis abstinere, ne mortem accelerasse,
videantur: ast eo ipso, dum, juxta *Hippocr. de leg. 3. timi-
ditas impotentiam artis* penes hos arguit, maxime cavend-
um erit, ne, dum indemnitati infirmorum tutioribus
præsidis nimis litamus, potentiorum necessariorum in-
terim neglectu periclitari sinamus eorum salutem, ean-
demve nefarie succidamus, adeoque exitiabiles æque me-
dentis sint blanditiæ, quam vehementia præsidii. Cum
juxta *Senecam* *Et in ipsa desperatione extrema remedia ten-
tanda sint*: quatenus leviores maculas equidem aqua,
mollior eluit; sed ubi altius infedit vitium, acrius adhibe-
tur cum saponem lixivium, transitque à medicamento ad
ferrum, à ferro ad ignem Hippocrates non in affectibus
levioribus, sed gravioribus, i. e. quibus nec pharmacum,
nec ferrum sufficiebat.

§. 49. Variis Scriptorum & praxeos quotidiana
historiis illorum, quibus ancipiti morbo decumbentibus
anceps remedium salutariter cesserit, ad minimum vitæ
terminum prolongarit, assertum hoc confirmare super-
vacaneum, credo; singulorum unicum tantum, propriæ
obbservationis, recensebo. Vocatus superioribus annis in
agrum vicinum, ut mederer Viro, stirpe & munere Gene-
roso, qui post alia valetudinis fata corripiebatur dolore &
tumo-

tumore abdominis, hypochondrii præprimis dextri, immenso, hinc febre continua, vigiliis, dispnoea, tussi variisque atrocioribus symptomatis, quæ Medicus ordinarius hæctenus cuncta flatuosa & hypochondriaca crediderat, adeoque clysteribus eluere, carminantibus & confortantibus demulcere frustra curaverat. Inveniens miserum hunc sub gravi huc symptomatum syndrome tanti langvoris, ut præfagiū pessimum penes omnes, imo etiam Medicum pristinum, esset, ac indagine solertiore deprehendens malum primarium inflammationem muscutorum abdominis, qualem *Galenus 5. de loc. aff. 7.* in Stefano quodam & *Valeriola 4. obs. 5.* in fœmina annotarunt, suppuratam, simulq; incertus, an inter musculos hos ipsos, an inter hos & peritonæum, sanies stagnaret, in quo posteriore casu, si differatur auxilium, peritonæi perruptio & puris in abdominis cavum defluxus metuendus erat: hæsitantibus Medico & adstantibus, quasi de re conclamata, scalpello apostema mox incidi iussi, cum euphoria & insequente hanc salute ægri. Pari ratione egi aliquando cum juvene empyiico, Xenodochii nostratis alumno ex pleuritide suppurata desperato, quem carnibus & viribus à tussi & febre hectica consumptum & strangulationi proximum offendens, ejus spatium intercostale quintum sinistrum eodem ipso momento perforari curavi, eductoque sensim ac successive pure graveolente in ancipitio constitutus ancipiti hoc remedio ab interitu vindicabatur.

§. 50. Quin vero aliquando auxiliis medicis vitam progrogare ac mortis impetum sufflaminare liceat, partim illa hecticorum consummatorum therapeia evincit, quam vel ideo *Galenus 10. meth. med. 10.* commendat, si maluerit fortasse propinquorum aliquis atq; etiam egrotus ipse aliquo spacio in senis habitu vivere, quam illico mori: partim itidem quoti-

E

dia-

diana edocemur praxi, ex qua meminisse quadrabat viri
cujusdam afitici (olim & alia occasione jamdū à me com-
memorati) qui suffocationem momentaneam fere expe-
ctans, administrata & repetita pluries paracētesi, eductisq;
hujus ope per vices ultra centum & viginti libris aquarum
à mense Maji ad Novembris medietatem nihilominus su-
perstes, aliquandiu etiam cum virium & carniū quasi
nova accretione, appetitus ventriculi atque habitus flori-
dioris restauratione, conservatus fuit.

§. 51. Quibus suppositis, non pro Christiana tan-
tum pietate, sed humana quoque charitate, ægris, etiam
declamatis pro modulo subvenire convenit: si non, ut
à morbo liberentur, saltem ut hunc cum morte mitius
ferant, & in hujus articulo quasi constitutos non omnis
spes decollet: utpote quod laudabilius erit, quam in tan-
to agone infirmum sine levamine, cum crudelitatis nota
relinquere. Idem quoque arguit illorum, quibus jam-
dum sandapila parabatur, inopina salus, qualium exem-
pla hinc inde legimus & observamus: cum iniquissimum
videatur, advertente *Quintiliano declam. 8. desperatum vo-
care, quoties remedium Medicina non invenit*, quatenus,
quæ hominis potentiam superant, Dei nihilominus omni-
potentiæ subjiciuntur, cujus decreta legibus medicis fir-
miora longe. Accedente potissimum judicii nostri im-
becillitate & in præfagiis eruendis vacillatione adeo fre-
quente, cui minime tantum tribuere licet, quasi necessa-
rio evenire debeat hoc, quod ex infidis signis augura-
mur. Cujus rei experientia convictus *Hippocrates 2. aph.
19. acutorum morborum prædictiones salutis & mortis non
omnino certas* pronunciat: ac neminem in praxi versatum
latere potest, multoties ægros derelictos & mortuis ad-
scriptos, præter omnes prognoseos regulas ad vitam redi-

re

re ac reconvallescere, v. g. juxta *s. aph. 1. & 2.* convulsi ab hypercatharsi & vulnere, graviter in cerebro & ventriculo lauciati. Et quemadmodum à febribus acutis nonnulli cum signis satis salutaribus interficiuntur, sic alios quoque eorum sub periculosisissimis symptomatis reconvallescere, experientia loquitur: ut aliorum generum morbos, gravissimos maxime & desperatis omnimode adscriptos, taceam, à quibꝰ nihilominus liberari multos, infinite historiarum testantur; forsan quia, annotante *H. Augenio l. 2. quidam re ipsa deplorati dicuntur; quidam sensus judicio, cum revera tales non sunt*, quod eximio casu confirmat idem. Egrotantem nimirum quendam, Callium dictum, febris acuta, sævis comitata symptomatis, laborantem, ac pulsu ex propria natura gaudentem maxime obscuro & vix sensibili, simulque valis urinariis præter naturam constitutis, Medici periti, constitutionis tamen ejus individualis ignari, v. g. Consalvus Barreda, Modestinus & Petrus Franciscus, moriturum prædixerant, ex pulsu nempe debili & urina perpetuò cruda: quibus accedens Augenius, hominis naturam individualement cognoscens, contraria usus prædicendi ratione adequatis remediis eum ad sanitatem perduxit. Quemadmodum E. secundum Hippocratem & Galenum inter usus prognosticæ partis reliquos etiam hic est, ut Medicus à culpa internecionis liber maneat: sic, quamdiu prædictio ejus non infallibili gaudet certitudine, sine dubio peccat, si pro morbi, ancipitis eventus, aversione nihil omnimode egerit, seu curationis dubiæ nullum plane periculum fecerit.

§. 52. Imo, cum judicium de periculo ægrotantium petatur ex collatione morbi seu symptomatum atq; virium, vix autem aliquid reperiatur, unde in ejusmodi casu certior possit depromi de harum statu conjectura, quam à

juvantibus ac nocentibus, ita ut illæ, quamvis ad extremum languidæ videantur, tales tamen non observentur, medicis auxiliis tentatæ ac confirmatæ: vel hujus tentaminis salutem gratia, & quo habitudo virium, Medico hæctenus non omnimode perspecta, innotescat, aliquid moliri & de virtutis conditione periculum facere, consultum erit, illi præprimis Medico, qui infirmi nullam hæctenus habuit notitiam, nec cui licuit vel ab hoc ipso met, vel ab adstantibus, illam capere.

§. 53. Ratio vero, cur declamatis medela deneganda, quam *Hippocrates*, *Galenus*, *Celsus* aliique promunt, unica hæc est, ne minus secundus inter medendum eventus medici errori attribuitur, hicque culpam homicidii incurrat, artisque potentia suspecta reddatur, haud tanti est, ut hujus intuitu omnem deponat humanitatem ac pietatem, metuendo nimis calumniatorum lingvas conscientiæ suæ notam inurat & charitatem Christianam negligat, quale quid illi Medicorum Principes, suæ & artis exultationi magis, quam adjutorio proximi, dicerent his suis prospicientes, egisse videntur. Sunt ejusmodi exprobrationes atque reprehensiones à popella tantum rudi metuendæ, quarum invasiones *Hippocrates* quoque in *epist. ad Democrit.* se sustinuisse conqueritur his verbis: *Et ego sane mihi videor majorem reprehensionem, quam honorem, artis me affecutum esse.* Et nonne idem *Hippocr. de arte t. 13.* etiam ab his, qui *victis à morbis curam adhibere nolunt*, medicinam vitiligatorum scrupulosiori censura & ludibrio exponi, tradit? atque hoc quidem non tam per rationem ab eodem adductam, sc. quasi leviores & illos tantum morbos sanare aggrediantur, qui per se ipsos seu à natura fuissent sanati, illos verò, qui auxilio opus habent, seu graviore, non attingant; cum nihilominus artis sit, omni-

omnibus æque morbis fanitatem adferre : quam vel id-
eo, quod frequentius eveniat, ut quem ægrum, quasi mor-
ribundum & desperatum, derelinquit Medicus, edentula
superveniens anus aut cujuscunque generis medicafter,
modo aliquid inutile ineptumque moliatur, & sub his
ineptiis ille aliquales vires recipiat ac paulo melius se ha-
bere incipiat, sanasse credatur, subsannetur per con-
sequens & irrideatur ille, quasi imperitus, ac agyrta mul-
to inferior habeatur & proclametur. Qualis tunc in Me-
dicum & ejus artem, quam ægro illi detrectarat, existima-
tio, qualis autoritas?

§. 54. Omnem interim Medicus, deploratorum,
medelam in se suscipiens, imperitiæ suspicionem & calu-
mnam declinabit, si, dum hanc aggreditur, affectus gra-
vitatem & vitæ discrimen, si non ægro, saltem adstantibus,
exponat, ex consilio nimirum *Celsi 5. cap. 26.* qui, post-
quam eum, qui servari non potest, non attingendum mo-
nuerat, prudentis pariter putat, *ubi gravis metus, sine certa
tamen desperatione, est, indicare necessarius periclitantis, in
difficili rem esse: ne, si victa ars malo fuerit, vel igno-
rassè, vel fefellissè, videatur.* Quod idem Scriptor 2. cap.
10. Venæsectionis exemplo declarat, *Boni nimirum medici,
ait, ostendere, quam multa spes sine sanguinis detractio-
ne sit, faterique, quantum in hac ipsa re metus sit: Et tum de-
mum, si exigatur, sanguinem mittere.* Sicut etiam Hippo-
crates prognost. 1. ubi prænotionis & prædictionis apud
ægrotos vim innuit, Medicum etiam morituros æque ac
servandos prænoscentem & prædicentem ab omni culpa
exortem futurum.

§. 55. *Sanos siquidem facere omnes ægrotos, jux-
ta eundem Hippocr. alleg. loc. impossibile est,* hinc medici
munus seu scopus non sanationem tantum involvit, sed,

qui eorum ad sanationem suscipiendam plus minus habiles sint, i. e. artem vincant, etiam exponere; i. e. inter partes Medicinæ æque refertur prænotrix ac curatrix. Quo stante & advertente *Seneca 7. benefc. cap. 13. medicus, si fecerit, ut sanaret*, i. e. si eorum, quæ in artis potestate sunt, ad sanandum nihil omiserit, *partes suas peregit, quatenus etiam damnato reo Oratori stat eloquentiæ officium, se omni arte usus est.* Quippe juxta *Philosophum 1. Rhetoric. 1. Opus medicina non est facere sanum, sed usque quo fieri potest, istuc perducere*: & monente *Scaligero 1. de plant. qui morbi sunt incurabiles, extra artem sunt. Quid mirum? sunt enim extra Naturam.*

§. 56. Fluctus in simpulo, juxta *Lindanum*, excitare videntur, qui cuncta viventia subjectum medicinæ ajunt, adeo, ut brutis quoque medeatur, seu Veterinarium agat, Medicus, volunt, inter quos sine dubio primum locum tenet *Job. Phil. ab Ingrassia*, dum Mulomedicinam unam eandemque artem cum nostra proprie dicta Medicinâ constituere, peculiari commentario ostendere conatus fuit. Quemadmodum olim *Hippocrates* Hippiatricam seu Veterinariam conscripsit, quem secuti alii ex Græcis non minus ac Latinis, inter quos *Theophrastus Absyrus, Demetrius, Diophanes, Antolius, Vegetius, Columella, Rigaltius, Angel. Bargaus, Aurifaber, Rufius, Job. Ruellius*, Græcorum hujus argumenti commentatorum fidus interpres &c. quod negotium neglexerunt Moderni, paucissima tantum ejus hinc inde suis scriptis inferentes; neque hæc quidem, nisi quatenus vel theoriæ, vel praxi nostræ Medicinæ aliquid lucis fœnerantur, dum v. g. *Willisus cerebr. anat. cap. 20.* morbi cujusdam fœtidi equorum, Pani appellati, & hujus singularis Medelæ meminit, ut succo nempe nervoso aliquam probabilitatem lucretur.

§. 57. Ingrassiæ sententiam amplectuntur nonnulli ex recentioribus, v. g. *P. Laurebergius Portic. Æsculap. cap. 11. & Plempius fundam. med. 1. cap. 3.* subjectum Medicinæ princeps quidem Hominem, adæquatum tamen animalia cuncta, ne dicam, ad *Plempii* mentem, vegetabilia quoque, pronunciantes adeo quidem, ut horum posterior ipsam veterinariæ exercitationem Medicum non dedecere, asseruerit; licet prior eandem ab hujus dignitate alienam & nefas dixerit. Controversiæ theoreticæ me implicare nolo, multo minus affirmantium argumentorum ventilationem in me suscipiam: cum posito & concesso, adæquatum Medicinæ subjectum animalia cuncta existere, nulli tamen Medicorum exercitium mulomedicinæ decorum, sed hoc liberalitati ac auctoritati artis multum derogare, puto.

§. 58. Quemadmodum se minus perperam egerunt *Hippocrates, Demetrius, Columella &c.* in conscribendis de re Veterinaria libellis, sic nulli nostri ævi vel Medico, vel Philosopho, indignabor, si paria tractet, & experimenta hujus generis vel propria, vel ab aliis tradita, in aliorum utilitatem colligat atque edat. Neque his, quod neminem cujusvis conditionis dedecet, vitio vertam si rerum œconomicarum studiosi, vel suis, vel amicorum, vel aliorum, Magnatum æque, ac rusticorum, pecoribus & quibusvis animalibus domesticis morbosis, quasi aliud agendo, prospiciant, remedia innuendo, diætam dirigendo &c. Sicut autem nec Hippocratem, nec alios hujus generis Scriptores olim *ζωιατρικῶν* exercuisse evinci potest, nec de ullo tot seculorum forsan Medico constat, qui fordidius hoc opus, vel lucri, vel gratiæ Magnatum, causa, in se suscepit, aliisve suaserit, quin potius eos omni studio dehortarit, v. g. *Laurebergius, Conringius & Lindæ*

Lindanus; neque *Carol. Ruinum*, Equitem Bononiensem, v. g. quod *Equorum Anatomem ac Medicinam* ediderit, aliosve Viros Generosos atque Illustres, qui similia conscripserunt, veterinarios se cuiusvis præstitisse probabile est: pariter nec ullius Medici cordati verique existimationi congruit *κρηναρχίαν* administrare, multo minus bestiis clysteres injicere, obstetricari similemve Chirurgiam facere.

§. 59. Hippiatricam equidem Commentariis Hippocratis illatam legimus, inde autem, quasi idem ad ejus exercitium filios artis adegerit, minime inferre licet: imprimis cum in cæteris suis libris ne verbo quidem illius mentionem faciat, nec in ullo horum, ne quidem Isagogicorum, in quibus de Oeconomia Medici egit, Medicinæ bestiis administrandæ præcepta tradat. Vereor potius, ne quem per adulationem ac submissionem hanc nimiam, affectum & gratiam sibi conciliare annituntur ejusmodi Mulomedici, advertente *Galeno 6. epid. comm. 4. t. 9.* in contemptum abeat; perinde ac illis, *qui tum dicentes, tum facientes omnia ad delectandum vulgi existimationem venantur*, etiam *satellites ac scurras inter comandum agentes*, quos idem *Galenus Prænot. cap. 1.* emphatice describit: quale quid sane hoc nostro ævo magis metuendum, ubi Medicum arte sua fabula fere evaserunt. Imò deniq; si decorum ex Legum tenore æstimandum, vel eo ipso, dum privilegiis seu prærogativis, medicis veris concessis, minus gaudent Porculatores ejusmodi, tanquam mechanici, v. gr. transferendi salarium ad suos hæredes, vel à republica vel privatis constitutum, quantumvis illi multum ante tempus finiti ministerii decesserint, ut penes *Carrarium de medico & illius officio, part. 3. §. 116. 131. & 151.* videre est: videntur abjectioris conditionis medici brutis juxta homines, quam his solis, medentes, sibi que & suis famam æque ac commodum derogant.

D1 A 6540

ULB Halle 3
002 937 247

Sb.

W 17

No. 24

I. N. J.
DE
MEDICI OFFICIO
DISSERTATIO SECUNDA,

Quam
PRÆSIDE
JOHANNE BOHNIO,
Medic. Doct. & Prof. Publ.

Disquisitioni Pbilatorum exponet
JOHANNES Brasche!
Lubecenf. Medic. Candid.

In Auditorio Majore,
D. 9. Aprilis 1697.

LIPSIÆ,
Literis FLEISCHERIANIS.

